

лен и че агенцията няма нищо общо с него. „Фирми, които са закупили сухото мляко за продажба на населението, са злоупотребили.“ Мъчи се да внуши, че това не е правителствена политика, а политика на криминално действащи лица.

Ето някои извадки от стенограмата на разговора.

Фридман: Знаете ли имената на фирмите? Има ли между тях чуждестранни фирми?

Чанев (Заобикаля прекия отговор, защото не знае имената): Фирмите са само български. Има замесени служебни лица от митницата.

Фридман: Западната преса коментира, че за реекспорта отговорност носи и Европейската общност?

Чанев: Вината е изцяло българска. Сухото мляко не е изнесено като сухо мляко, а като друга стока.

Фридман: Интересува ни дали стойността на изнесеното сухо мляко е постъпила към вашия фонд?

Чанев: Да, платено е на цената, определена от АЧП. Имаме да събираме за него още 36 милиона лева.

Фридман: Знаете ли отделната стойност на млякото?

Чанев не отговаря на въпроса.

Неофициално г-н Фридман изразява мнението си, че България, изглежда, няма нужда от помощи. Вероятно подобно мнение е изказал и в доклада при завръщането си в Брюксел, защото след историята с реекспорта помощите от Европейската общност започват рязко да намаляват...

III

Да се върнем в кулоарите на парламента.

Велислава Дърева още е обсадена от журналистическото войнство. Да се чуди човек, откъде това „врабче“ (според определението на Стефан Продев) вади такава енергия! Карам я да закрие най-сетне своеобразната си пресконференция.

Долу в барчето ѝ разказвам за „бомбата“ на Стефан Чанев и за реакцията на депутатите. „Не им вярвай много! – казва тя по адрес на народните избраници. – Свързани са с корупцията като рибата с водата!“ Ще ми се да ѝ възразя. Но появата на Нора Ананиева ме разсейва.

Председателката на парламентарния ни съюз сядна на нашата маса, видимо сърдита.

– Каква е тази солова акция? – пита. – Предложение до пленума на парламента. Среща с журналисти...

– Дуо! – прекъсва я Велислава.

– Какво? – пита Нора.

– С Георги сме дует – пояснява Велислава Дърва.

Нора ни се сърди не на шега. Не сме взели предварително мнението на групата, т. е. нейното мнение. Постъпката ни е израз на своеволие и недисциплинираност.

Тя украсява конското си евангелие с примери от чуждестранната практика. В една Германия подобно нещо никога не може да се случи. Като специалист по конституционно право Нора е изучавала опита на Федерална република Германия. (Издана е и книга: „ФРГ в бундестага и извън него – парламентаризъм и управление“.) В една Англия – също! (Нора е изучавала и опита на Великобритания.) Дори в съседна Гърция... А тук всеки прави каквото си иска.

– Групата ни няма нищо против – казвам. – Щом гласува „за“...

– Ти също ни подкрепи – напомня Велислава.

– Можех ли да гласувам против? – пита риторично Нора. – Нали веднага щяха да ми лепнат етикета, че съм за корупцията...

Темата „корупция“, изглежда, се услажда на медиите. Още на момента радиото и телевизията се настройват на тази вълна. А вечерта Велислава е поканена в „Отзвук“-а на телевизията. И пред милионните зрители продължава да твърди, че корупцията трябва да се търси първо между депутатите.

През следващите дни ТЕМАТА не слиза от страниците на печатните издания.

Дора Чичкова в „Дума“ търси връзка между някогашната ми публикация „Корупция, облечена във власт“ и сегашните ни усилия за създаването на парламентарната комисия. Спира се и на предисторията. Съобщава, че в края на май 1992 г. в Комисията по национална сигурност е постъпил материал за престъпността, подписан от тогавашния главен секретар на МВР Богомил Бонев. В него дословно се изтъква, че „корупцията в полицията, митническите власти, банковите, общинските чиновници и другите категории държавни служители достига застрашителни раз-

мери. Съдържателният анализ на тези престъпления откриват признаци на държавна организираност“. Разбира се, никой от Комисията по национална сигурност не обръща внимание на този материал и той потъва в забвение. В средата на юни Парламентарният съюз за социална демокрация внася предложение за анкетна комисия по корупцията. Тогава д-р Георги Карев се провиква от трибуната на парламента: „При управлението на СДС корупция няма!“ И мнозинството (СДС) отхвърля предложението. Социалистите публично обещава да посветят лятната си ваканция на борбата с корупцията и през есента да направя главозамайващи разкрития. Нищо подобно не става. Нещо повече, ако се проверят адресните регистрации в правителствените почивни станции, ще се установи, че 80 на сто от депутатите социалисти са се „борили“ срещу корупцията по плажовете на Черноморието, по басейните и тихите кътчета на планинските курорти.

През декември 1992 г. Марияна Христова и Юри Борисов подновяват идеята за комисия. Но управляващото мнозинство отново я отхвърля.

Велко Вълканов написва закон срещу корупцията. Мъчи се да събере необходимия брой подписи от народни представители, за да го вкара в пленарната зала. Но удря на камък.

И ето сега при управлението на проф. Любен Беров предложението на Велислава Дърева и Георги Тамбуев най-сетне се приема...

Ангелина Петрова във в. „Континент“ изразява съмнение, че комисията ще свърши някаква работа. „Корупцията е такъв ерозиращ властта процес – изгъква тя, – че изглежда вече е неуправляем.“

Стефан Неделчев в „Денят“ извежда начело изказването на Велислава Дърева, че „80 на сто от народните представители са достойни да се явят пред комисията“. Авторът смята, че това изказване е най-изненадващо.

Лидия Лечева в „Дума“ разглежда корупцията като пиеса, с която Народното събрание открива новия си сезон. Действащите лица ще си поначешат езиците със социална демагогия, а след туй ще спуснат завесата. „Това, с което се заемат народните представители, е задача на други власти и служби, които бездействат“ – заключава авторката.

„Банкеръ“ в страницата си за политика заявява: „Във висшите ешелони на властта има корупция... Няма парламентарна

група, незасегната от алчния стремеж да се трупат незаконни средства.“ Вестникът изразява съмнение, че комисията ще свърши някаква полезна работа, „тъй като корупцията вече е движеща сила на демокрацията“ и стената, зад която се крие, е непробиваема.

Общо взето, изразителите на общественото мнение смятат, че могат да се отрежат само връхчетата на бурена, а корените му ще останат. Въпреки това в промеждутъка между решението на Народното събрание да създаде комисия и консултациите за поименния ѝ състав медиите се надпреварват да „стрелят“ срещу корупцията във властта. Изскачат на бял свят стари афери, минали между капките на правораздаването – историята с фондация „САПИО“, съществена роля в която играе бившият министър на финансите Иван Костов; историята с фондация „Свети Панталеймон“, в която е забъркан бившият министър на промишлеността Иван Пушкарров; историята с консултантска фирма „ИНТЕРЮС“ – основен представител на „Бритиш петролеум“ и Марк Рич в България, в която участват бившият заместник-председател на Министерския съвет Илко Ескенази, конституционният съдия проф. Милко Костов, бившият служител на МВР Александър Черпоков и ръководителят на правната служба на Българската народна банка Валери Борисов.

„168 часа“ гръмогласно обявява Андрей Луканов за кръстник на българската мафия, а „Труд“ надниква зад фасадата на някои партии и показва грабителства, замаскирани с идеални цели. Благодарение на преференциите, които законът дава, политически организации въртят далавери за милиони. Само за първите шест месеца на 1993 г. партията на славянските общности (знае ли я някой?) натрупва от внос на петрол и напитки 59 милиона лева. Българският земеделски младежки съюз „спечелва“ от бизнеса 43 милиона и 800 хиляди лева. Партията „Прогрес“ (коя ли е пък тази?) добре прогрессира, като туря в джоба си 35 милиона лева. Старата Християн-демократическа партия прибира само 1 700 000 лева. А новата Християн-демократическа партия, изглежда, е създадена само за бизнес, защото печели 32 милиона. Не остават назад и християн-радикалите (21 милиона лева), нито пък обновената българска комунистическа партия (6 милиона).

„По силата на закона – заключава „Труд“ – партиите имат право на стопанска дейност, но не е нормално да се превръщат в своеобразни търговски дружества.“

На българската общественост изведнъж става ясно как министър-председателят Филип Димитров пренася опита на Великобритания у нас при създаването на бордове на директори. (Една нова форма на управление на държавните предприятия, която много ще се хареса на всяка партия, „спечелила“ властта, и ще погълне от стопанството милиарди и милиарди лева за тоя що духа!) Там на големия остров зад Ламанша в бордовете влизат най-добрите специалисти в съответните области. Тук на малката ни земя влизат само хора по ранг и партийна благодарност. Фирмите като че ли ги търсят не за работа, а за представителство. Те се насочват към народните избраници, министрите, заместник-министрите, началниците на управления и пр.

Какво разбира примерно народният представител от СДС Васил Гоцев от въздушен транспорт? Нищо! Но успява да се намърда в борда на директорите на авиокомпания „Балкан“ и да стане председател на управителния ѝ съвет. Нещо подобно става и с народния представител Руслан Семерджиев. След Васил Гоцев той поема щафетата на авиокомпанията като бордист и управител. (Може би и заради некомпетентността на двамата след това дървото на авиокомпания „Балкан“ връзва отровните плодове на несъстоятелността?) Какво разбира примерно заместник-председателята на Народното събрание Снежана Ботушарова от банково дело? Всички знаем, че е прекрачвала прага на Юридическия факултет като партиен секретар, но не е прекрачвала прага на банка като експерт. Но ето ти я член на ръководните органи на две банки – „Земеделска и кооперативна“ и ТБ „Пловдив“!

Какво да кажем за депутатите д-р Васил Михайлов (известен повече с прякора Нубица), оглавяващ надзорния съвет на КИНТЕКС? Или за депутата Христо Бисеров, настанил се в директорския съвет на „АРСЕНАЛ“? Или за депутата Красимир Чернев, член на съвета на директорите на „АЛОМА“ в Шумен, или за депутатите проф. Елка Константинова, Йордан Василев и Александър Карадимов, избрани в съвета на директорите на „СОФИС“?

Не бива да се отминават и депутатите Драгия Драгиев, Петко Гинев, Велислава Гурова и други, които намазват от участието си в съвети на директори. Разбира се, най-колоритен е случаят с Маргарит Мицев. Той се настанява в няколко ръководства – в „Кремиковци“, „София-ИНС“, „О’реал“ и др. Влиза в групата на Дилян Дорон, която се опитва да приватизира банка „Био-

хим“. Известен е като първия милионер от парламентарното войнство. На въпроса, откъде е натрупал милионите, отговаря сериозно: „От закуските.“ И това става хит. Може би след време ще влезе в книгите с мъдрости и крилати изрази...

Не са назад и тогавашните съюзници на СДС – народните представители от парламентарната група на ДПС. Почти всички се нареждат на яслите на бордовете. А Ахмед Доган нагло се хвали, че вече е милионер в зелено.

Все още по-скромно се представят депутатите от БСП. По това време само Захари Захариев е член на управителния съвет на банка „Славяни“.

Най-тясно се свързват с бордовете хората от изпълнителната власт. Пред Народното събрание министър-председателят проф. Любен Беров изповядва:

– Аз самият участвам в няколко управителни съвета.

И ги изброява:

– На Агенцията за чуждестранна помощ, на Селскостопанската кредитна централа, на Агробанк – Пловдив. Участвам също в управителните съвети на фондациите „Янко Сакъзов“, „21 век“ и „Отворено общество“. От всички тези участия през 1992 г. съм получил 7000 лева!

Министърът на правосъдието Мишо Вълчев е член на два надзорни съвета – на Националния дворец на културата и на „Булст-рад“.

Министърът на земеделието Георги Танев е член на управителния съвет на Агенцията за чуждестранна помощ и е председател на управителния съвет на фонд „Зърно“.

По-внушителна е групата на бордовиците – заместник-министри:

– Димитър Костов (Министерство на финансите) е член на надзорния съвет на „Нефтохим“;

– Светослав Гаврийски (Министерство на финансите) е един от управителите на Българската външнотърговска банка;

– Проф. Димитър Шопов (Министерство на труда) е член на борда на директорите на „Родина“ ЕАД;

– Григорий Вазов (Министерство на промишлеността) е член на съвета на директорите на Балканбанк;

– Йордан Гоцев (Министерство на промишлеността) е член на съвета на директорите в „Кремиковци“;

– Павлин Неделчев (Министерство на правосъдието) е член на надзорния съвет на „Нефтохим“;

– Кирил Велев (Министерство на търговията) е член на борда на директорите на „Петрол“ АД;

– Станимир Баташки (Министерство на търговията) е член на съвета на директорите на „Проучване и добиване на нефт и газ“;

– Мария Русинова (Министерство на културата) е член на управителния съвет на ИПК „Родина“;

– Христо Тодоров (Министерство на здравеопазването) е член на съвета на директорите на „Мини Перник“ АД.

Списъкът става твърде голям, ако изброим хората от администрацията на кабинета, министерствата и комитетите. Почти всеки началник на отдел или на направление е захапал по някоя държавна цица и смуче ли смуче...

Бордовата стихия не намалява и при управлението на Жан Виденов. Тогава в държавните предприятия и фирми навлизат много червени „политкомисари“. Главният секретар на Министерския съвет Валентин Коркинов води листата, като се набутва в три борда. Успява да вреди дори и секретарката си Смиляна в борда на „Шератон“. И при социалистите някои министри не лапат мухи. Румен Овчаров например участва в бордовете на „Булгаргаз“ и „Топенерджи“. А заместник-министрите, началниците на отдели и направления въобще си нямат свян. За тях важи сентенцията „Сега ни е паднало“. Те се настаняват в по няколко борда на различни предприятия, без уменията им напълно да се покриват със задълженията.

Когато докладват на Жан Виденов колко хора от апарата му в Министерския съвет „зобят“ луди пари от бордовете, той едва не се хваща за главата. Веднага отсъжда, че това е нередно, и прокарва решение само в краен случай участниците в различни бордове да получават по две възнаграждения! Това предизвиква недоволство сред сътрудниците му.

Правителството на Обединените демократични сили премахва ограниченията. Нали трябва активистите, скачащи и викащи екзалтирано по площадите „Победа! Победа“ (без да чуват ехото: „По-беда! По-беда!“), да се подкрепят и материално? И настъпва една жестока, толерирана и протежирана неразбория – все едно че страната ни е споходена от десетте страшни Божии бедствия. Като стадни скакалци и всякаква вредна твар активистите ръфат икономиката ни с челюстите на неопитността, некадърността и бездарията!

Почти всеки от Националния координационен съвет до обла-

стните, градските и общинските съвети, от министерствата до кметствата и общините се стреми да се загнезди в няколко борда. Точно по времето на синята власт се възражда бетонната институция на съпрузите и съпругите, на братята и сестрите, на братовчедите и братовчедките, на приятелите, на зетьовете, че дори и на любовниците. Избуяват и бурените на подставените лица.

Разбира се, най-много бордоваци се пръкват в промишленото министерство на Александър Божков. Повече от половината от хората му са вътре. Петдесет на сто от тях са се настанили в два и повече борда. Истински шампион е заместник-министърът Стефан Ставрев с участието си в девет борда. На челно място в класацията се нарежда и Александър Рангелов, бивш заместник-министър на земеделието, шеф на управление „Хранителна промишленост“. Заместник-министърът на търговията и туризма Христо Михайловски, зет на Йордан Соколов, е шеф на управителния съвет на „Булгартабак холдинг“. Освен това участва още в „Пловдивски панаир“, „КИНТЕКС“, „Кеърсбек – България“, „Туринс“ и Насърчителната банка. Заместник-шефът на СДС във Враца Иван Проданов взема по един милион стари лева от участието си в три борда (местната „Топлофикация“, „Промислена енергетика“ и „Столична централа“). Плюс това като главен инженер на „Електроснабдяване“ във Враца получава заплата 1 200 000 лева. Общо 4 200 000 лева на месец! Как да не прегърне синята идея човекът? Не само ще я прегърне, ами ще си счупи ръцете от стискане, случайно да не я изгърве.

Обикновено участието в съветите на директорите е скрита картина за широката общественост. Като че ли трябва да стане някакво произшествие, за да се очертаят по-ясно контурите ѝ. Експериментът на правосъдието в служебното правителство на Стефан Софийански Хараламби Анчев например потрошва два служебни мерцедеса – единия на Банката за земеделски кредит (по-точно на Веска Меджидиева), а другия на Парк-хотел „Москва“, за да стане ясно на хората в ръководствата на колко фирми участва. Той е заместник-председател на съвета на директорите на холдинговото акционерно дружество „Българска индустриална компания“. Плюс това е член на съвета на директорите на „Бистрец“ АД. Плюс това е член на надзорния съвет на „Български пенсионен фонд“. Плюс това е член на надзорния съвет на „Корела“ АД в Търговище, заместник-председател на управителния съвет на „Л. К. С.“ АД – Со-

фия, председател на съвета на директорите на Парк-хотел „Москва“, член на съвета на директорите на „Спорт“ АД – Търговище. „Способен човек! – би възкликнал Остап Бендер. – Търсят го отвсякъде.“ „Не! – би уточнил с безпардонна откровеност Ганю Балкански. – Човек на властта. Човек на келепира...“

А ние си спомняме поговорката за лудия и баницата и притуряме, че в правния факултет е състудент на Филип Димитров, че се е намърдал под топлото крило на парламентарния шеф Йордан Соколов.

Интересен е случаят с шефа на енергетиката Иван Шиляшки. В началото той като че ли е имунизиран срещу пандемията „Борд“. Задоволява се само с допълнителното месечно възнаграждение от 800 долара, което му брой подведомственото му застрахователно дружество „Енергия“. Но когато става известно на обществеността, че по този начин е получил над 11 000 долара, се превръща на спонсор и дарява парите на Министерството на труда и социалната политика за лечението на деца с увреждания. В същото време, за да компенсира неочакваната си загуба, става председател на надзорния съвет на пенсионния фонд „Алианс-България“. „Поканиха ме – споделя Шиляшки, – защото пенсионните фондове на енергетиците се вляха в „Алианс-България“. Нямам ли право и аз да съм в борд?...“

Бордовата напаст, изглежда, ще бодне очите на президента на републиката Петър Стоянов, той ще я нарече „хранилка за политици“ и ще намекне, че трябва да се премахне.

Но гласът му ще остане глас в пустиня...

IV

Вече е ясно на читателя, че ще разказваме за корупцията във висшите ешелони на властта не само в рамките на 36-ото народно събрание, но и преди, и след него.

Нека сега се върнем в парламента, за да видим какво става, след като народните представители гласуваха предложението ни да се създаде Комисия по корупцията...

По парламентарни групи депутатите обсъждат поименно кандидатурите за членове на комисията. Обсъждат също така и кандидатурите за председател и секретар.